

Martí Tibor

Pázmány Péter esztergomi érsek levelei a bécsi spanyol követhez (1627–1629)*

Pázmány Péter esztergomi érsek (1616–1637) – elődjéhez, Forgách Ferenc esztergomi érsekhez hasonlóan – rendszeres évdíjat kért IV. Fülöp (1621–1665) spanyol királytól tekintettel a Magyar Királyság vallási helyzetére, illetve a Bethlen támadásainak következtében elpusztult érseki birtokok állapotára. Erre a tényre Fraknói Vilmos hívta fel a figyelmet,¹ aki kutatási eredményeit, a Pázmánynak a spanyol uralkodó által megítélt évdíj (*pensión*) megszerzését kísérő diplomáciai levelezés áttekintése során szerzett adatokat előbb önálló tanulmányban tette közzé,² majd több monográfiájában is összefoglalta.³ Az 1632. évi római követség eseményeit és utótörténetét feldolgozó tanulmánya – egyúttal akadémiai székfoglaló értekezése – külön is megjelent.⁴ Fraknói kutatásai úttörő jelentőségűek voltak, ugyanakkor csak részben tárták fel a Pázmány és a spanyol udvar, illetve a bécsi spanyol követek közötti kapcsolatokat. A hivatalos diplomáciai és állami iratokon, így a követjelentéseken és az államtanácsi jegyzőkönyveken túlmenően értékes, és számos új adattal szolgáló források találhatók az egyes követek magánlevéltáraiban. További kutatás világíthatja meg például Oñate gróf bécsi spanyol követ⁵ és Pázmány részleteiben máig tisztázatlan kapcsolatát.⁶

* Pázmány Péter spanyol kapcsolatainak kutatására Tusor Péter hívta fel a figyelmemet. A kutatásaim során nyújtott segítségért Juan Larios de la Rosa levéltárosnak (Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli – Medinaceli Hercegi Levéltár, Sevilla), Hargittay Emilnek, Hegedűs Andrásnak, Juszti Péternek, Szelestei N. Lászlónak és Tringli Istvánnak mondok köszönetet. A spanyolországi levéltárakban 2008 tavaszán megvalósított kutatóutamat a Klebelsberg-ösztöndíj tette lehetővé. A simancasi források másolását az OTKA 67975 sz. pályázata támogatta.

¹ FRANKÓI, 1869a. 159–165.; FRANKÓI, 1869b. 22–39. Pázmány 1622. január 25-én Bécsből levéllel folyamodott IV. Fülöphöz az évdíj elnyeréséért. FRANKÓI idézi, ill. közli a levél szövegét: FRANKÓI, 1869b. 23–2–24; a levél kiadása: HANUY, 1910. I. (n. 167) 272–273. Az eredeti lelőhelye: AGS, Estado, legajo 2507, fol. 123.

² FRANKÓI, 1869b. 22–39.

³ FRANKÓI, 1869c. 177–1–184.; Uő, 1886. 162–163.

⁴ FRANKÓI, 1871. 721–736., 801–813., 881–895.

⁵ Oñate (V. gróf), Íñigo Vélez Guevara y Tassis (1566–1644) nem tévesztendő össze azonos nevű fiával, a nápolyi alkirályal (Oñate VIII. gróf, Íñigo Vélez Guevara y Tassis [1597–1658]). A a XVII. századi Oñate grófok diplomáciai pályájáról ld. MINGUITO PALOMARES, 2002.; a bécsi követéről ld. 44–71., 95–109. Pályájukról további adatokkal ld. J. H. ELLIOTT és M. Á. OCHOA BRUN műveit.

⁶ FRANKÓI, 1869b. 27–29. A spanyol monarchia európai politikájáról szerzett újabb ismereteket kitűnően összefoglalja, egyúttal Pázmány Péter spanyol kapcsolatait is új megvilágításba helyezi: MONOSTORI, 2008. 44–62., Pázmány és Esterházy Miklós spanyol kapcsolatairól: 53–57.

A harmincéves háború bécsi spanyol diplomatái⁷ a monarchia legelőkelőbb főnemesi családjainak tagjai közül kerültek ki.⁸ Tehetsége és felkészültsége miatt közülük is kiemelkedik Francisco Moncada, Aytona III. márkija, Ossona gróf (1586–1635), aki 1624 és 1629 között rendes bécsi spanyol követ volt.⁹ A klasszikus műveltségű, valenciai származású arisztokrata fontos szerepet játszott a katolikus hatalmakat tömöríteni hivatott Liga szervezésében.¹⁰ Bécsi éveit követően spanyol Németalföld ideiglenes kormányzója volt.¹¹ A franciák és a bajorok által 1631 májusában aláírt fontainebleau-i szerződést (több hónappal) megelőzően ő értesítette Brüsszelből a madridi udvart 1631. március 6-án kelt levelében, amelyben egy európai spanyolelleses összeesküvés részben valós rémképéről írt.¹² Több iratfolyóméternyi dokumentumot magában foglaló levéltárát ma a sevillai székhelyű Medinaceli hercegi család toledói magánlevéltárának „Archivo Histórico” fondja őrzi, levelezése a harmincéves háború elsőrendű forrásai közé tartozik.¹³ Aytona márkai iratanyagának legnagyobb részét a birodalmi levelezés teszi ki, a hozzá írott levelek szerzői gyakorlatilag felölelik a kor Európájának összes mérvadó politikusát, uralkodóját és fejedelmét. Ezek között lelhető fel Pázmány Péter három eredeti, a követhez latin nyelven intézett levele: Pozsony, 1627. február 12. (1. sz.), Nagyszombat, 1628. január 20. (2. sz.) és Nagyszombat, 1629. január 16. (3. sz.); mindhárom levél az évdíj folyósításával kapcsolatos és először kerülnek közlésre. Pázmánynak eddig csak egyetlen Aytona márkához intézett levele volt ismert: Sopron-

⁷ Az 1620-as, 1630-as évek bécsi spanyol követei: V Conde de Oñate, Iñigo Vélez de Guevara y Tassis, rendes (*ordinario*) követ 1617–1624, ill. 1633–1637 közötti években; Francisco Moncada, III Marqués de Aytona, Conde de Ossona, 1624–1629; Marqués de Mirabel, 1628, rendkívüli követ; Antonio Ataíde, Conde de Castro-Daire, 1628–1630, rendkívüli követ; Duque de Tursi, 1629–1630, rendkívüli követ; Jacques Bruneau (1569–1634) rezidens; Díez de Aux Armendáriz, Lope, Marqués de Cadereyta, 1630–1632 (rendes követ); ill. Sancho de Monroy y Zúñiga, Marqués de Castañeda, 1633–1641 (rendes követ). A harmincéves háború bécsi spanyol követei és a magyar rendek kapcsolatáról: MARTÍ, 2009. megjelenés alatt.

⁸ A spanyol diplomáciatörténet új és alapvető kézikönyvének a korszakra vonatkozó kötete: OCHOA BRUN, 2006. A spanyol diplomaták repertóriumát közreadó kötet: OCHOA BRUN, 2003.; IV. Fülöp diplomatáiról: UÓ, 2005. 199–233.

⁹ Francisco Moncada, Ossona gróf: apja (Gaston de Moncada, Aytona márkai) a spanyol Államtanács tagja volt, 1626. februárban (apja halálával) az (III.) Aytona márkai cím viselője lett, 1624. július és 1629. november között állandó (rendes) bécsi spanyol követ. 1633 végétől 1634. novemberig brüsszeli kormányzó, majd a nördlingeni csatában győzelmet arató Ferdinánd bíboros-infáns *majordomusa* lett. Bécsi követi instrukciója: AHN Sección de Estado, legajo 2835/2. Bővebben ld. GUTIERREZ, 1980. 3–72.; ELLIOTT, 1986. 333.; *Arte y diplomacia*, 2003, 319–321.

¹⁰ GÜNTHER, 1908. 9.

¹¹ Németalföldi tevékenységéről ld. ESTEBAN ESTRÍNGANA, 2005. 179.

¹² Aytona Levelének háttéréről, a harmincéves háború első felének spanyol külpolitikájáról, és különösen a Szentszék és a spanyol udvar kapcsolatának alakulásáról a korszakban: ALDEA, 1994³. 605–619. Ld. még ALDEA nagy jelentőségű forráspublikációját, amelynek keretében a harmincéves háború több római spanyol követének utasításait kiadta: ALDEA, 1958. 291–437. A kérdéskört elemzi a VIII. Orbán pápa európai politikájáról zajló historiográfiai vitában: ALDEA, 1968. 155–178. A vitát ismerteti és irodalmát összefoglalja: LUTZ, 1976. 93–94. A spanyol nézőpont régebbi, emiatt részben meghaladott, de kiválóan adatolt összefoglalása: RODENAS VILAR, 1967. A spanyol diplomácia római jelenlétéről és működéséről a XVI–XVIII. században: OLAECHEA, 1999, 21–36 (a XVII. századra vonatkozóan is lényegretörő összefoglaló), DANDELET, 2002., ill. legújabban Maria Antonietta VISCEGLIA szerkesztésében a *Roma moderna e contemporanea* folyóirat 2007/1–3 száma: *Diplomazia e politica della Spagna a Roma. Figure di ambasciatori*.

¹³ A Medinaceli hercegi levéltárról bővebben: GONZÁLEZ MORENO, 1979; PAZ Y MELIÁ, 1915.

ban, 1625. november 27-én, III. Ferdinánd magyar királlyá koronázásának napján írt az érsek a követnek; levelében Aytona pártfogását és a már évekkal azelőtt megígért évdíj kieszközlését kérte.¹⁴

A követ és Pázmány között szívélyes kapcsolat alakult ki, amelyet megerősített Pázmánynak a soproni országgyűlésen folytatott tevékenysége. Az évdíj kifizetése ettől függetlenül több éves késedelemmel történt csak meg, Pázmány emiatt fordult levéllel három egymást követő évben is Aytona márkihoz. A levelek keltezése szerint az érsek mindig IV. Fülöp 1626. január 15-én írt levelének „évfordulói” alkalmával emlékeztette a követet a megítélt évdíjra. A Bécsben rendkívüli követi megbízással eljáró (másik) spanyol diplomata, Castro gróf¹⁵ 1629. augusztus 29-én kelt, a spanyol évdíjhátralékokról tett jelentésében az esztergomi érseket intelligens és jó megítélésű emberként jellemzi, „ő az, aki a legjobban érzi annak [az évdíjnak] a hiányát, amivel neki tartoznak”; „a császár őt tiszteli, és neki is [Castro grófnak] úgy tetszik, hogy ki kellene neki [Pázmánynak] fizetni [amivel tartoznak]”.¹⁶ A levél Pázmány bíborossá kreálása előtt néhány hónappal íródott. Az évdíj jelentősége – a kiutalását kísérő levelezés forrásértékén túl – a háttérben meghúzódó, 1629-től kezdődően a birodalmi bíborosokat¹⁷ egyre konkrétan érintő spanyol külpolitikai célokban rejlik.¹⁸ A spanyol politikai törekvések középpontjában az európai hegemonia megőrzése állt, diplomataik az európai uralkodói és fejedelmi udvarokban amellet, hogy a spanyol korona, vagyis a XVII. század első felében az Ausztriai-ház spanyol ágának tekintélyét képviselték. Legfontosabb érdekük a németalföldi spanyol uralom megtartása és megerősítése volt. Ezt a célt – közvetve vagy közvetlenül – elősegítő lépésekre próbálták ösztönözni a császárt, a pápaságot és a német (katolikus) fejedelmeket. Jóllehet állandó római követségének igen erőteljes és határozott támogatása miatt a későbbiekben a birodalmi bíboros Pázmány és a madridi udvar kapcsolata merőben más perspektívát jelentett a magyar prímás számára, fontos kiemelni, hogy több adat is azt látszik erősíteni, hogy már az 1629. évi nominációt megelőzően is komoly jelentőséget tulajdonítottak Pázmány személyének Madridban.¹⁹ Megítélésére nézve a legfontosabb források a követjelentések, amelyek legtöbbjét Bécsből 1624 és 1629 között éppen az alábbi levelek címzettje írta.

* * *

A levelek közlésénél a humanista helyesírás szabályai szerint jártam el a következő esetekben: *u* hangot jelölő *v* átírása *u*-val (pl. vt = ut); *v* hangot jelölő *u* átírása *v*-vel (pl. subueniam = subveniam); *ae* diftongust jelölő *e* átírása *ae*-vel; *y* vagy *y*

¹⁴ A levelet Fraknói közölte először: FRAKNÓI, 1873. 457–458. Fraknói nyomán: HANUY, 1910. I. (n. 322) 482–483.

¹⁵ Ataíde, Antonio de, (I.) Castro-Daire gróf (1567–1647): 1629-ben II. Ferdinánd udvarába ment rendkívüli követként, Vale de Reis gróffal együtt a spanyol korona alá tartozó Portugália kormányzójává nevezték ki (1631–1633).

¹⁶ AGS, Estado, legajo 2510, fol. 81r.

¹⁷ A „német nemzet” bíborosairól a korszakban: LUTZ, 1998. 452. Pázmány bíborosi kinevezésének előzményei és története: TUSOR, 2005. 77–105.

¹⁸ Vö. Tursi herceg rendkívüli bécsi spanyol követ (1630) utasításai: ALDEA, 1986. Apéndice 7–8., 349–369., Pázmányra vonatkozóan: 356. Az adatot említi és idézi: MONOSTORI, 2008. 56.

¹⁹ MARTÍ–MONOSTORI, 2009.

helyett ii, i (Regy = Regii, obsequyss = obsequiis); a nagybetűs szavak (DEUM, REX) kisbetűvel szerepelnek (Deum, Rex). A rövidítéseket külön jelölés nélkül feloldottam; a személy- és helynevek átírása betűhív módon történt.

Források

1.

Pázmány Péter esztergomi érsek Aytona márkai bécsi spanyol követhez

Pozsony, 1627. február 12.

Medinaceli Hercegi Archivum Történeti Levéltára, Toledó

Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli (Toledo)

Archivo Histórico, Legajo 59, ramo 6, Nr. 1–175. (sine fol.)

1. Pázmány, hivatkozva a spanyol uralkodó előző év [1626.] január 15-én kelt levelére, amelyben Aytona márkai közbenjárásának köszönhetően számára kegyesen 3000 escudo évdíjat ítél meg. – 2. Köszönetét újból kifejezve kéri a követet az évdíj kifizetésére.

Excellentissime Domine Marchio,
Domine Patrone colendissime

[1.] Annus iam integer elapsus est, die 15 Ianuarii, cum Rex Catholicus,²⁰ Dominus meus clementissimus, ex innata sua munificentia, favore Vestrae Excellentiae concurrente, Regiis suis litteris gratiam mihi fecit, annuorum Trium millium Scutorum Castellanorum,²¹ quos ab Oratore apud Maiestatem Caesaream residente expectare debeam.

[2.] Ne igitur et tanti Regis gratiam neglectim curare, et mihi ipsi (tanta praesertim Patriae ruina oppresso) deesse videar, Excellentiam Vestram requirere hisce literis volui, eandem obnixè rogans, ut beneficii Regii, ac Patrocinii Vestrae Excellentiae fructus in me redundare faciat. Dabo pro mea tenuitate operam, ne Vestra Excellentia, beneficium ingrato praestitisse videatur.

Deum pro Excellentiae Vestrae incolumitate assidue orans, eiusdem obsequiis me addico.

Posonii 12 februarii Anno 1627

Excellentiae Vestrae

Servitor devotissimus
Archiepiscopus Strigoniensis mp

[Verso:]^l

Posonio 12 de febrero 1627
Recibida a 14

El Arcobispo de Strigonia

²⁰ Rex Catholicus: a spanyol király állandó címe

²¹ 3000 escudo

^l más kézzel írva

2.

**Pázmány Péter esztergomi érsek
Aytona márkai bécsi spanyol követhez**

Nagyszombat, 1628. január 20.

Medinaceli Hercegi Archivum Történeti Levéltára, Toledó

Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli (Toledo)

Archivo Histórico, Legajo 59, ramo 6, Nr. 1–175. (sine fol.)

1. Ismét megemlíti, hogy két évvel levele írását megelőzően a király 3000 escudo évdíjat ítél meg számára, amire már legutóbb is emlékeztette a követet. – 2. Elküldi titkárát, Thörös Jánost Prágába a szóban forgó ügy elintézésére. Kéri a követet, hogy a két évnyi évdíjhátralékot számára kiutalni szíveskedjen, ehhez egy váltót is küld.

Excellentissime Domine Domine
Patrone colendissime

[1.] Biennium integrum praeterlapsum est, die 15 Januarii, ex quo Rex Catholicus, Dominus meus clementissimus, ex innata sua munificentia, et commendatione Excellentiae Vestrae assignavit mihi annuam pensionem Trium Millium Scutorum. Atque ut eam a Vestra Excellentia expectem declaravit.

[2.] Ut igitur et tanti Monarchae gratiam aestimare cognoscar, et difficultatibus domesticis, quibus ob bella praeterita valde premor, subveniam, expedivi Pragae hac ipsa de causa, Secretarium meum, Generosum¹¹ Ioannem Thörös,²² valde rogo Excellentiam Vestram, ut duorum annorum pensionem ipsi consignare velit. Cui etiam chartam blancam dedi pro recognitione. Reddet me sibi Vestra Excellentia ex obligato magis obligatum. Deus Excellentiam Vestram diu felicissime tueatur.

Tyrnaviae 20 Januarii 1628

Excellentiae Vestrae

Humillimus servitor
Archiepiscopus Strigoniensis mp

[Verso:]

Tirnavia 20 de Enero 1628

Recibida a 30

El Arcobispo de Strigonia
respuesta a 31

¹¹ az első e betű átírással javítva

²² Thörös János, Pázmány titkára

3.

**Pázmány Péter esztergomi érsek
Aytona márkai bécsi spanyol követhez**

Nagyszombat, 1629. január 16.

Medinaceli Hercegi Archivum Történeti Levéltára, Toledó

Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli (Toledo)

Archivo Histórico, Legajo 59, ramo 6, Nr. 1–175. (sine fol.)

1. Immár három év telt el azóta, hogy a spanyol uralkodó az évdíjat számára megítélte, amelynek kifizetését követére bízta. – 2. Kéri a követet, hogy a dologban álljon mellé. Biztosítja, hogy a továbbiakban mindvégig lekötelezett adója lesz.

Excellentissime Marchio, ac
Domine mihi colendissime

[1.] Integrum triennium elapsum est, ex quo Rex Catholicus, ex innata sua benignitate certam pensionem mihi clementer assignavit, quam a Vestra Excellentia expectare debeam.

[2.] Ne itaque tanti Regis gratiam neglexisse videar, Excellentiam Vestram rogo, velit^{III} ea in re syncerum suum, quem hactenus semper expertus sum animi affectum ostendere, et me ad obsequia sua magis ac magis obligare. Deus Excellentiam^{IV} vestram diu saluam conseruet, ac incolumem.

Datum Tyrnaviae. 16. Januarii 1629.

Excellentiae Vestrae

Servitor addictissimus
Archiepiscopus Strigoniensis mp

[Verso:]

Tirnavia 16 de Enero 1629

Recibida a 24

El Arcobispo de Strigonia
respuesta a 25

^{III} a második betű *i*-ről átírással javítva

^{IV} a rövidítésjel nem szerepel

Rövidítések és irodalomjegyzék

- AGS Archivo General de Simancas
AHN Archivo Histórico Nacional (Madrid)
- ALDEA
1958 ALDEA VAQUERO, Quintín: *España, el Papado y el Imperio durante la Guerra de los Treinta Años. I. Instrucciones a los Embajadores de España en Roma (1631–1643)*. In: *Miscelánea Comillas: Revista de teología y ciencias humanas*, 16. (1958) Nº 29. 291–437.
- 1968 ALDEA, Quintín: *La neutralidad de Urbano VIII en los años decisivos de la Guerra de los Treinta Años (1628–1632)*. In: *Hispania Sacra*, 21. (1968) 155–178.
- 1986 ALDEA VAQUERO, Quintín: *España y Europa en el siglo XVII. Correspondencia de Saavedra Fajardo*. Tomo I (1631–1633). Madrid, CSIC, 1986.
- 1994 ALDEA VAQUERO, Quintín: *Política internacional de España y conflicto con Urbano VIII*. In: *Historia de España Menéndez Pidal*. Tomo XXV: La España de Felipe IV. El gobierno de la monarquía, la crisis de 1640 y el fracaso de la hegemonía europea. Madrid, Espasa Calpe, 3. kiad. 1994, 605–619.
- Arte y diplomacia
2003 *Arte y diplomacia de la Monarquía Hispánica en el siglo XVII*. Dir. por COLOMER, José Luis, prólogo de BROWN, Jonathan. Madrid, 2003.
- DANDELET
2002 DANDELET, Thomas: *La Roma española (1500–1700)*. Barcelona, Crítica, 2002.
- ELLIOTT
1986 ELLIOTT, J. H.: *The Count-Duke of Olivares. The Statesman in an Age of Decline*. New Haven and London, Yale University Press, 1986.
- ESTEBAN ESTRÍNGANA
2005 ESTEBAN ESTRÍNGANA, Alicia: *Madrid y Bruselas. Relaciones de gobierno en la etapa postarchiducal (1621–1634)*. Leuven, Leuven University Press, 2005.
- FRAKNÓI
1869a FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos: *Tanulmányaim Spanyolország levéltárában*. In: *Századok*, 3. (1869) 159–165.
- 1869b FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos: *Pázmány Péter spanyol évdi-ja*. In: *Magyar Sion*, 7. (1869) 22–39.
- 1869c FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos: *Pázmány Péter és kora*. 2. köt. (1622–1631) Pest, 1869.

- 1871 FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos: *Pázmány Péter diplomatai küldetése Rómába (1632)*. In: *Új Magyar Sion*, 1871. 721–736., 801–813., ill. 881–895.
- 1873 *Pázmány Péter levelezése (1605–1625)*. Közzéteszi FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos. Budapest, 1873. (*Magyar történelmi emlékek. 1. oszt., Okmánytárak* 19)
- 1886 FRAKNÓI Vilmos: *Pázmány Péter 1570–1637*. Budapest, 1886. (*Magyar Történelmi Életrajzok*, 5)
- GONZÁLEZ MORENO
1979 GONZÁLEZ MORENO, Joaquín: *Historia e investigación en el Archivo de Medinaceli*. Sevilla, 1979.
- GÜNTER
1908 GÜNTER, Heinrich: *Die Habsburger-Liga 1625–1635. Briefe und Akten aus dem General-Archiv zu Simancas*. Berlin, [1908].
- GUTIERREZ
1980 GUTIERREZ, Jesús: *Don Francisco de Moncada, el hombre y el embajador. Selección de textos inéditos*. In: *Boletín de la Biblioteca de Menéndez Pelayo*, 56. (1980) 3–72.
- HANUY
1910–1911 HANUY Ferencz: *Pázmány Péter bíbornok, esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása összegyűjtött levelei*. I–II. Budapest, 1910–1911.
- LUTZ
1976 LUTZ, Georg: *Rom und Europa während des Pontifikats Urbans VIII*. In: *Rom in der Neuzeit. Politische, kirchliche und kulturelle Aspekte*. Hrsg. v. Reinhard ELZE, Heinrich SCHMIDINGER, Hendrik SCHULTE NORDHOLT. Wien–Rom, 1976. 72–167.
- 1998 LUTZ, Georg: *Roma e il mondo germanico nel periodo della guerra dei Trent' Anni*. In: *La corte di Roma tra cinque e seicento. „Teatro” della politica europea*. A cura di Gianvittorio SIGNOROTTO, Maria Antonietta VISCEGLIA. Roma, Bulzoni, 1998. 425–460.
- MARTÍ
2009 MARTÍ Tibor: *Datos sobre las relaciones entre la nobleza hispana y los estados húngaros en la época de la Guerra de los Treinta Años*. In: *Nobleza hispana, nobleza cristiana: la Orden de San Juan (Actas del Congreso Internacional celebrado en Alcázar de San Juan del 2 al 4 de octubre de 2008)*. Coord. por Manuel RIVERO RODRÍGUEZ (megjelenés alatt)
- MARTÍ–MONOSTORI
2009 MARTÍ Tibor–MONOSTORI Tibor: *Olivares gróf-herceg külpolitikai koncepciója és Pázmány Péter 1632. évi római követségének előzményei*. In: *Történelmi Szemle*, 51. (2009) 2. sz. (megjelenés alatt)

MINGUITO PALOMARES

2002

MINGUITO PALOMARES, Ana: *Linaje, poder y cultura: el gobierno de Íñigo Vélez de Guevara, VIII Conde Oñate, en Nápoles (1648–1653)*. Universidad Complutense de Madrid, 2002.

MONOSTORI

2008

MONOSTORI Tibor: *Adatok a spanyol–magyar kapcsolatok történetéhez. A spanyol király és a német-római császár közötti szövetség terve, 1624–1637*. In: *Kút*, 7. (2008) 1. sz. 44–62.

OCHOA BRUN

2003

OCHOA BRUN, Miguel Ángel: *Historia de la diplomacia española* (Apéndice I): *Repertorio diplomático. Listas cronológicas de representantes, desde la alta edad media hasta el año 2000*. Madrid, 2003.

2005

OCHOA BRUN, Miguel Ángel: *Los Embajadores de Felipe IV*. In: *Felipe IV. El hombre y el reinado*. Coord. por José ALCALÁ-ZAMORA Y QUEIPO DE LLANO. Madrid, Real Academia de Historia y Centro de Estudios Europa Hispánica, 2005. 199–233.

2006

OCHOA BRUN, Miguel Ángel: *Historia de la diplomacia española*. Vol. VII. *La edad barroca*, I. Madrid, Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación, 2006. (*Biblioteca Diplomática Española. Sección Estudios* 6)

OLAECHEA

1999

OLAECHEA, Rafael: *Las relaciones hispano-romanas en la segunda mitad del XVIII*. Zaragoza, 1999.

PAZ Y MELIÁ

1915

Series de los más importantes documentos del Archivo y Biblioteca del Exmo. Señor Duque de Medinaceli. Elegidos por su encargo y publicados a sus expensas por A. PAZ Y MELIÁ. I Serie. *Historica Años 860–1814*. Madrid, 1915.

RODENAS VILAR

1967

RODENAS VILAR, Rafael: *La política europea de España durante la guerra de los Treinta Años (1624–1630)*. Madrid, 1967.

TUSOR

2005

TUSOR Péter: *Purpura Pannonica. Az esztergomi „bíborosi szék” kialakulásának előzményei a 17. században*, Budapest–Róma, 2005. (*Collectanea Vaticana Hungariae, classis I, vol. 3*)

